

JEŽÍŠ – MISTR DIALOGU

Kázání ze soboty 7.5.2016 – br. Marek Jonczy

První čtení: Ex 33,8-9; Druhé čtení: L 2,41-49

I. Úvod

"Svět potřebuje dialog!" – slyšíme z úst politiků i významných světových osobností. Také v médiích často zaznívá, jak je pro společnost potřebný dialog politický, veřejný dialog, mezikulturní dialog, náboženský dialog, dialog ve výchově, umění i sportu. Určitě by vás napadly ještě další odvětví, které bezpochyby také potřebují dialog. Prostřednictvím rozhlasových stanic, televizních obrazovek můžeme den, co den pasivně i aktivně sledovat nepřeberné množství diskuzí, pokusů o dialog na různá témata s různými odborníky. Internet, sociální sítě nám umožňují komunikovat a diskutovat s lidmi z celého světa v podstatě kdykoliv, kdekoliv a o čemkoliv. Možnost vzájemné komunikace je díky moderním technologiím dostupná, lépe než kdykoliv dříve. Technické možnosti umožňující vzájemnou komunikaci jsou někdy až neuvěřitelné. Ani jako kluk jsem si nedovedl přestavit, že něco takového bude vůbec někdy možné.

A přesto. Nemůžu se ubránit tomu, že i díky těmto možnostem nám vzájemná komunikace a dialog stále dost drhne. Svět i díky komunikačním možnostem stále není lepším místem. Více než skutečné dialogy, slyšíme spíše monology opeřené vlastními egi. I rádooby fundovaná diskuse se často smrkává pouze k překřikování jeden druhého a někdy i vzájemným urážkám.

Nezapínám televizi příliš často, ale v minulém týdnu se mi to několikrát podařilo. Jeden večer po sobě v rámci diskusního pořadu štekali přední představitele našeho státu a druhý večer se pro změnu v rámci obdobného pořadu překřikovali běžní občané. Nemusíme chodit ani příliš daleko, kdy v rámci mezikulturního dialogu padla nějaká ta facka, kopanec nebo násada od vlajky skončila na něčí hlavě.

Je toto skutečně onen dialog, který svět potřebuje? *„Dialog plynoucí z pochopení a uznání, že člověk zastávající jednostranné stanovisko, setkávající se s názorem druhých může toto jednostranné stanovisko měnit, poupravovat nebo rozvíjet.“* Je tato definice dialogu skutečně to, co mají naši politici, a světoví vůdci namysli? Díváme-li se kolem sebe, pak je asi těžké tomu věřit. **Přesto patřím mezi optimisty a v dialog stále věřím a jsem přesvědčen, že může skutečně fungovat.** Dokonce věřím i v to, že jako křesťané bychom jej měli zastávat a bránit jej. Zdůrazňovat jeho potřebu a aplikovat jeho původní význam. Pojdme se společně na chvíli nad pojmem dialogu a komunikace zamyslet a to z perspektivy nás křesťanů. Z perspektivy mistra dialogu Ježíše Krista.

II. Ježíš uznává v dialogu autoritu

S první biblickou zmínkou o tom, jak Ježíš vstupuje do komunikace s vnějším světem, se setkáváme u Lukáše v 2 kapitole. Dvanáctiletý Ježíš šel poprvé se svými rodiči na velikonocní svátky do města Jeruzaléma. Musel to být pro něj určitě zážitek, protože se zřejmě poprvé setkal s velkým světem. A zřejmě musel být ohromen, protože na zpáteční cestě se svým rodičům jednoduše ztratil. Ti jej hledali a našli jej v jedné z mnoha síní chrámu, kde vyučovali Zákonu zkušení rabíni židovské hochy z různých zemí diaspory. Ta výuka, která zde probíhala, zřejmě vypadala tak, že učitelé seděli v kruhu svých žáků, kterým dávali otázky.

Žáci na ně odpovídali a rabíni je opravou jejich odpovědí učili Zákonu. V podstatě zde probíhal takový výukový dialog mezi učiteli a žáky. Mladý Ježíš si zde sedl a do této výuky se zapojil. Natolik jej tato diskuze pohltila, že naprosto ztratil pojem o čase i o rodičích. Ježíš v této výuce exceloval. Jeho otázky a odpovědi byly zřejmě natolik dobře zformulovány, že překvapili všechny, kteří jej slyšeli.

Divili se jeho "rozumnosti", četli jsme. Možná jste si všimli stejně jako já, že autor nepoužil slovíčko znalost (tedy divili se jeho znalostem), ale rozumnosti.

Mám za to, že význam slovo v sobě ukrývá více, než pouhou znalost písma a Zákona, ke kterému byl Ježíš od útlého věku veden. Důležitý musel být i způsob komunikace, kterým Ježíš s rabíny hovořil. Zřejmě se nesnažil, své učitelé kamenovat svými skvělými znalostmi, ale ukazoval i to, že dokáže naslouchat duchovním autoritám a skrze dialog s nimi dále své znalostí rozvíjet a posouvat.

Myslím, že to je způsob komunikace, který by uvítal a potěšil každého učitele. Ježíšův úspěch tedy zřejmě nepramenil jen z dobrých znalostí, ale také z kultury naslouchání a úcty k duchovním autoritám. Zcela určitě by nezískal respekt pouze tím, že by rabíny znalostně přetlačoval. Žel to je způsob komunikace, se kterým se v rámci pokusu o dialog setkáváme velmi často a to dokonce i v našem křesťanském prostředí. Říkám tomu pro sebe *"tzv. přetlačovaná znalost"*. **Autoritu si snažíme vybudovat nikoliv respektem k druhému a jeho znalostem, ale tím, že toho druhého přetlačujeme množstvím našich "zaručeně správných" znalostí a argumentů.** Sledujeme-li Ježíšův příběh i v jeho dospělosti, pak nemůžeme přehlédnout, že úcta a respekt k druhým klade v komunikaci a dialogu vždy na první místo.

III. Ježíš vstupuje do dialogu se zájmem o druhého.

Úcta k druhému propojená s láskou k bližnímu. To je hlavní motiv všech Ježíšových dialogů. Ježíš velmi často vstupoval do dialogu s nuznými, opovrhovanými, lidmi nemocnými i těmi, kteří byli vyvrženi na okraj společnosti. Je spousta příběhů z Ježíšova života, které nám tento Ježíšův postoj zdůrazňují. Dovolte mi připomenout v krátkosti pouze jeden z nich.

Ten příběh je zapsán u Jana ve 4. kapitole. Všichni určitě známe příběh Samařské ženy u studny. Tento příběh mě v kontextu Ježíšovy komunikace s druhými zaujal hned z několika hledisek.

1. Ježíš se nebál v dialogu překračovat konvence. Žid a ještě k tomu muž vstoupil do komunikace s Samařskou ženou, prostitutkou, kterou její okolí opovrhovalo natolik, že musela chodit pro vodu v pravé poledne, aby nikoho nepotkala.

2. Ježíš vždy v rámci komunikace s druhým dokázal zaujmout zájmem o dotyčného. Určitě mohl říci: *"Ženo, vidím, že máš problém. Mohl bych ti pomoci. Jsem Mesiáš. Spasitel. Mohu změnit tvůj život"*.

Naopak Ježíš si s ženou povídal jako se sobě rovnou a ze všeho nejdříve ji vrátil vlastní důstojnost. Dal jí jasně najevo, jakou hodnotu pro něj má i přesto všechno, co ve svém životě dělala.

3. Ježíš v rozhovoru ženu ani nemoralizoval ani nenabízel snadná řešení. Skrze dialog dokázal vstoupit do jejího vlastního příběhu a nabídnout jí pomoc. Ta žena pochopila skrze Ježíšův zájem o ni, že ve svém životě hledala a toužila po něčem vzácném. Pochopila, že toužila po lásce, které se jí nedostávalo a že její život tedy směřoval špatným směrem.

Položme si otázku, jak často a rádi vstupujeme my křesťané do dialogu s druhými? Případně s těmi na okraji společnosti? Těmi, kteří nějakým způsobem vybočují z řady? A je případně takovým důvodem dialogu pro nás člověk samotný stejně jako pro Ježíše? Jak často nás skutečně zajímá příběh druhého i jeho pochopení? Nebyvá někdy spíše našim prvotním zájmem chuť moralizovat, poučovat, usměrňovat? Myslím, že toto všechno jsou otázky, ke kterým nám Ježíšův přístup nabízí odpovědi.

Dovolím si připojit citát, který mě v této souvislosti zaujal: *"Pro život v dialogu je rozhodující umění ztížit se, naslouchat druhým, snažit se jim rozumět – a také odpovídat. Žít v monologu znamená poslouchat především sám sebe, snažit se prosadit jen sám sebe, a znamená také neochotu či neschopnost vnímat druhé a vžívat se do nich."* (T. Halík)

IV. Ježíš není útočný a nenechá se vyprovokovat

Asi nejzásadnější dialogy se však odehrávaly mezi Ježíšem a farizei. I přesto, že ze strany farizeu nebyl cílem dialog, Ježíš velmi často mistrně tyto kompromitující rozhovory v dialog obrátil. Používal k tomu docela zajímavý figl tzv. protiotázky. Na otázku, která jej měla převážně usvědčit z překračování zákona, Ježíš odpovídal otázkou a situaci tak obracel proti tazatelům samotným. Nutil je tím vstupovat do dialogu. Vzpomeňme alespoň na jeden takový příklad, který se nám asi všem hned vybaví. Spor o daň císaří z Matoušova evangelia 22 kapitoly.

Farizeové poslali za Ježíšem učedníky a herodiány, aby jej nacytali, tak říkajíc, na hruškách. A měli to kluci moc dobře vymyšleno. Zatímco farizeové byli proti římské nadvládě a tedy proti spolupráci s Římany. Herodiáni byli naopak pro spolupráci. A tak se nám tyto dvě rozdílné, původně nepřátelské, skupiny záhadně spojily a přišly za Ježíšem ptát se, zda je dovoleno dávat daň císaří nebo ne. Ježíš však byl i výborný pozorovatel a po zkušenostech, které měl, jejich léčku snadno prokoukl. Pochopil, že smyslem otázky nebylo nechat si poradit a zjistit, jak by to mělo být správné, ale že šlo pouze o léčku, kde by jakákoli odpověď znamenala jeho prohru. Pokud by řekl ano, byl by z něj hned modlář a zrádce, kolaborant, ten, kdo poklonkuje císaři a tedy žádný Mesiáš. A pokud by řekl ne, tak by jej herodiáni okamžitě vydali Římanům a Ježíš by měl na krku opletačky s úřady a obvinění ze vzpoury. A tak Ježíš, jak je jeho zvykem situaci mistrně obrací a ptá se. Máte u sebe peníz daně? Ukažte mi jej. A ejhle ono se ukáže, že i ti farizeové, kteří daně odmítají, u sebe denáry mají, dokonce je používají a platí daně. A dokonce se ukazuje, že farizeové, kteří placení daně císaři odmítají, že je to modloslužba a kdoví co ještě, přitom daně sami platí, protože to vlastně jinak nejde.

Líbí se mi, jak Ježíš mistrně dokáže pracovat se slovem. Přitom není útočný, nezvedá hlas, nepře se, nedohaduje. Ale naopak s láskou a mírností se snaží vstupovat do dialogu s každým člověkem. A to i s takovým člověkem, který má za cíl jej spíše odsoudit a odehnat ze svého života.

V. Ježíš chce s námi vstoupit do dialogu

Od počátku světa s námi Bůh vstupuje do dialogu. Od počátku světa Hospodin rozmlouval s člověkem. Dával člověku možnost nesouhlasit, bouřit se, polemizovat, hádat se. Dovolil mu to i přes svou božskou svrchovanost.

I přesto, že to s tím našim lidským polemizováním mohl už dávno vzdát, znovu a znovu je ochoten nám naslouchat, dávat nám prostor se vyjádřit. Nediktuje nám, co máme dělat, ale naopak nám dává plnou svobodu rozhodovat se vlastním rozumem. Je připraven s naším

rozumem vést laskavý dialog.

Skrze Ježíše Krista nám ukázal, že nejde o žádný laciný a vyprázdněný dialog, jehož smyslem je nás ukřičet a přetlačit do své pravdy. Jde mu o nás samotné. Je připraven nám naslouchat a na cestě vzájemného dialogu nás povzbuzovat a provázet.

Mám velikou radost, že i náš sbor se může pokoušet jít v Ježíšových stopách. Posledních sedm týdnů jsme si mohli takový „kristovský“ dialog vyzkoušet v rámci sedmi večerů, otevřených dialogů na základní křesťanská témata. Mám radost, že jsme dokázali tuto výzvu přijmout a vzájemně si naslouchat, obohacovat se, vést laskavou polemiku s druhými a především vstupovat do společného prostoru hledání pravdy skrze dialog.

Na začátku své úvahy jsem zmínil, že i přes větší a větší vyprazdňování a povrchnost současného společenského dialogu v dialog stále věřím. Věřím v něj díky našemu společenství i díky příkladu samotného Ježíše Krista. Nebojme se vstupovat do dialogu s druhými i s Ježíšem samotným, protože on je mistrem dialogu a vždy se nás bude snažit přijmout, vyslechnout, pochopit a to i navzdory našim specifikám a odlišnostem.

AMEN